

Prodiranje proti severnemu zemskemu tečaju.

(Spisal dr. Simon Šubic.)

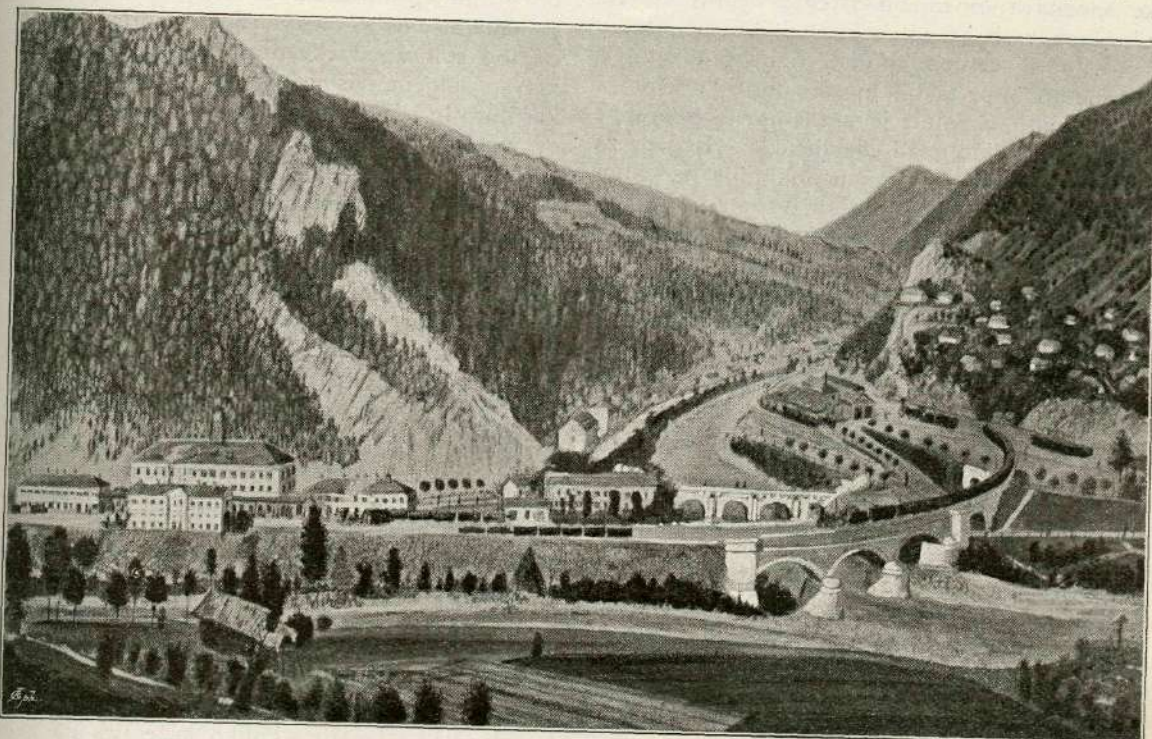
VII. Kje na svetu stoji popotnik?

No, kako si pa določuje zemljepisno lego svojega kraja ali kako se 'orientira' popotnik?

Ko je Nansen s svojim tovarišem Johansenom s sanmi in psi potoval nazaj (od 86. stopinje zemeljske širine) proti Franc-Jožefovi deželi, so mu 12. mal. travna leta 1895. obstale ure ter nista več mogla določiti svojega kraja,

manjkalo jima je sredstva, s katerim se poišče zemljepisna lega, posebno dolžina kraja. Ta nezgoda pa se jima je pripetila zato, ker sta moža, utrujena od težav in nadlog, pozabila ob pravem času naviti svoje kronometre.

Zaradi te nesreče nista mogla dné 6. vel. srpana, ko sta dospela do neke dežele, dosti natanko določiti kraja, na katerem sta bila. V tem naključju je vzrok, da Nansen — po spo-

Zidani most ob južni železnici.

ročilu Jacksonovem — ni vedel, ali je na Franc-Jožefovi deželi, ali ne. Ta negotovost torej ne izvira iz površnosti Payerjeve mape.

O težavi in negotovosti, ki je zadela Nansena in Johansena vsled prenehanja ur, govori Palisa, astronomski adjunkt na vseučiliški zvezdarnici na Dunaju. On pravi: „Moje poročilo velja tistim, ki se čudijo nad tem, da je Nansen, odkar so mu prenehali kronometri, izgubil vso gotovost in vednost, na katerem kraju na zemlji da stoji.

Kdor hoče razumeti Nansenovo zadrego, ta mora poznati pripomočke, s katerimi se popotnik orientira po neznanih vnanjih pokrajinah, posebno med potjo po severnih deželah.

Morebiti poreče kdo: Če ni vedel, kako so obrnjene v ondašnjem kraju strani sveta, zakaj pa ni porabil kompasa ali magnetne igle? Ako se doma zaidem v razprostrtem lesu, ki nima konca ne kraja, nam tudi pomaga kompas. Magnetna igla molí proti severo-zahodu, rep pa molí proti jugo-vshodu. Ko vem, kje leži severna, kje južna stran, vem v najgostejšem in najtemnejšem gozdu kam se obrniti, da grem proti domu. Zakaj bi se ne godilo ob ledenem severu tako?

Kompas že nekaj pomaga, tega ni tajiti, a v visokih severnih pokrajinah bi utegnil zapeljati popotnika, ko bi ga ne primerjal z nebnimi zvezdoslovnimi pojavi. Zakaj? Zato ker kompas